

Saateks koostajalt

Käesoleva 13. numbriga tähistab Res Musica Ludwig van Beethoveni 250. sünniaastapäeva. Number sisaldab viit inglise- ja ühte eestikeelset uurimust, mis keskenduvad helilooja teostele või nendega mõnel muul viisil seotud teemadele.

Beethoven ei ole selle numbri teemaks valitud mitte ainult ülaltoodud põhjustel. Kompositsiooniõpetus ja muusikaanalüüs toetub paljuski Beethoveni teostele, mis ei ole oma etalonistaatust kaotanud ka tänapäeval. Ka on suur osa klassikalisele muusikale keskenduvatest analüütilistest teooriatest ja mõistestikust välja kujunenud just Beethoveni teoseid eritledes ja tõlgendades.

Kogumiku esimeseks artiklisk on analüütiline vinjett, mida võib mõista omalaadse prelüüdina. Selles käsitleb **Stephen Slottow** François Couperini klavessiiniteost „La Flore”. Esmapilgul võib barokkelilooja miniatuuri analüüs näida Beethoveni teemast seisvat üsna kaugel, kuid just selles käsitluses seotakse schenkerlikult mõistetud motiiv ja häältejuhtimisstruktuur viisil, mis näitab nende kahe orgaanilist integreeritust ja vastasmõju. Need on aga teemad, mis on muusikaanalüüsi praktikasse tulnud eelkõige meistriteoste kaanonisse, s.t. suuresti Beethovenist lähtuvasse traditsiooni kuuluvate teoste interpreteerimisel.

Sellele järgneb **Poundie Bursteini** analüütiline uurimus Beethoveni klaverisonaadi C-duur, *op. 2*, nr. 3 I osa ekspositsioonist. Burstein näitab, et eri autorite raskused teose vormilise ja häältejuhtimisstruktuuri tõlgendamisel võivad olla põhjustatud vale analüütilise aparatuuri kasutamisest. Teatavasti lähtuvad tänapäevased klassikalised vormiteooriad suuresti 19. sajandi kompositsioonipraktikast, mille osaks on loomulikult ka Beethoven. C-duur sonaat kuulub aga Beethoveni varase küpse loomingu hulka ning on ilmselt oluliselt enam mõjustatud 18. sajandi teise poole kompositsioonipraktikatest, kui seotud helilooja hilisema loominguaga.

Ildar Khannanov keskendub Beethoveni klaverisonaadi c-moll *op. 13* II osa peateemale. Autor proovib näidata, et Beethoveni terviklike kompositsioonilisi struktuure tuleks eritleda viisil, mis ei ignoreeriks neis struktuurides ilmnevaid esmapilgul näiliselt vastuolulisi elemente.

Autor leiab, et tänapäevane muusikaanalüüs, mis prioriseerib mingi struktuurielemendi ja katsub allutada sellele kõik teised elemendid, mingis mõttes madaldab Beethoveni teoste suurus. Selles valguses peab autor vajalikuks vaadelda mainitud peateemat angloameerika analüütilises traditsioonis suuresti kõrvale jäetud Hugo Riemanni vormiteooriatest, aga samuti 20. sajandi vene ja Ida-Euroopa vormi-analüütilistest praktikatest lähtuvalt.

Beethoveni teoste analüüside rea lõpetab **Vadim Rakochi** käsitlus Beethoveni „Kolmik-kontserdi” orkestrifunktsioonidest ja sellest, kuidas need mõjutavad teose vormi ja žanrilist kuuluvust. Seda klassikalist stiili esindavat, kuid baroki elemente kaasavat teost saab vaadelda omalaadse vormilise ja žanrilise hübriidina, millel 19. sajandi repertuaaris otsene analoog puudub.

Analüütiliste uurimuste postluudiumiks on **Edward Jurkowski** käsitlus Anton Bruckneri peateemade seotusest Beethoveni vormilise mõtlemisega. Nimetatud seose avamiseks kasutab Jurkowski Bruckneri teemade analüüsimiseks William Caplini loodud vormimudeleid. Jurkowski demonstreerib, et Bruckneri näiliselt pikkade ja vormitute teemade taga peitub kompositsiooniline loogika, millel on suur ühisosa klassikalise ja eriti Beethoveni muusika struktuuridega.

Res Musica numbri ainus eestikeelne uurimus vastandub mõneti kõikidele eespool kirjeldatud käsitlustele ja seda mitte ainult meetodi, vaid ka uuritava materjali poolest. Nimelt esindavad kõik viis ingliskeelset artiklit n.-ö. klassikalist ehk kunstmuusika analüüsi traditsiooni. Sedalaadi analüütiline traditsioon pole ignoreerinud mitte ainult kunstmuusikast väljapoole jäävaid nähtusi, vaid ka suuremat osa kunstmuusikast. **Eerik Jõksi** artikkel, mis keskendub eesti keele seotusele koraaliviiside rütmiga, on katse seda lünka täita. Autori unikaalsel meetodil läbi viidud uurimusest selgub, et eesti keelerütmiga sobitub eelkõige isomeetriliselt noodistatud koraaliviis, millega eesti keelerütm esitusel kõige orgaanilisemalt haakub.

Kerri Kotta